

รายงานผลการจัดการความรู้ ปี ๒๕๖๒ ระดับส่วนงาน
ผลงานด้านที่ ๓ ด้านงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์
ชื่อผลงาน...งานอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ : ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนาระดับภูมิภาค
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

พระชยานันทมนี, ผศ.ดร.
พระมหานันต์ อังกุลศิริ

ความเป็นมา

วรรณกรรมและโบราณคดีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ปรากฏเป็นจำนวนมากในดินแดนล้านนาและภูมิภาคใกล้เคียง คือ “คัมภีร์โบราณ” ตามหลักฐานที่ปรากฏในสังคมท้องถิ่นล้านนาและภูมิภาค ดังกล่าว พบว่า “คัมภีร์โบราณ” มีมาตั้งแต่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ในดินแดนแห่งนี้ พระสงฆ์แห่งล้านนาได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ และได้นำเอาคัมภีร์พระไตรปิฎกเข้ามาเป็นจำนวนมาก มีการศึกษาภาษาบาลี พระภิกษุมิมีความรู้ในภาษาบาลีอย่างแตกฉาน จนสามารถแต่งคัมภีร์เป็นภาษาบาลีได้หลายเรื่อง และจากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น ปรากฏว่า ตำรา และหลักฐานต่างๆ มีการบันทึกที่เป็นภูมิปัญญาเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องดำเนินการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ ศึกษาและเก็บรวบรวม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค ให้เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า อนุรักษ์และฟื้นฟูคัมภีร์โบราณในภูมิภาค ให้คงอยู่ บันทึกเป็นองค์ความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

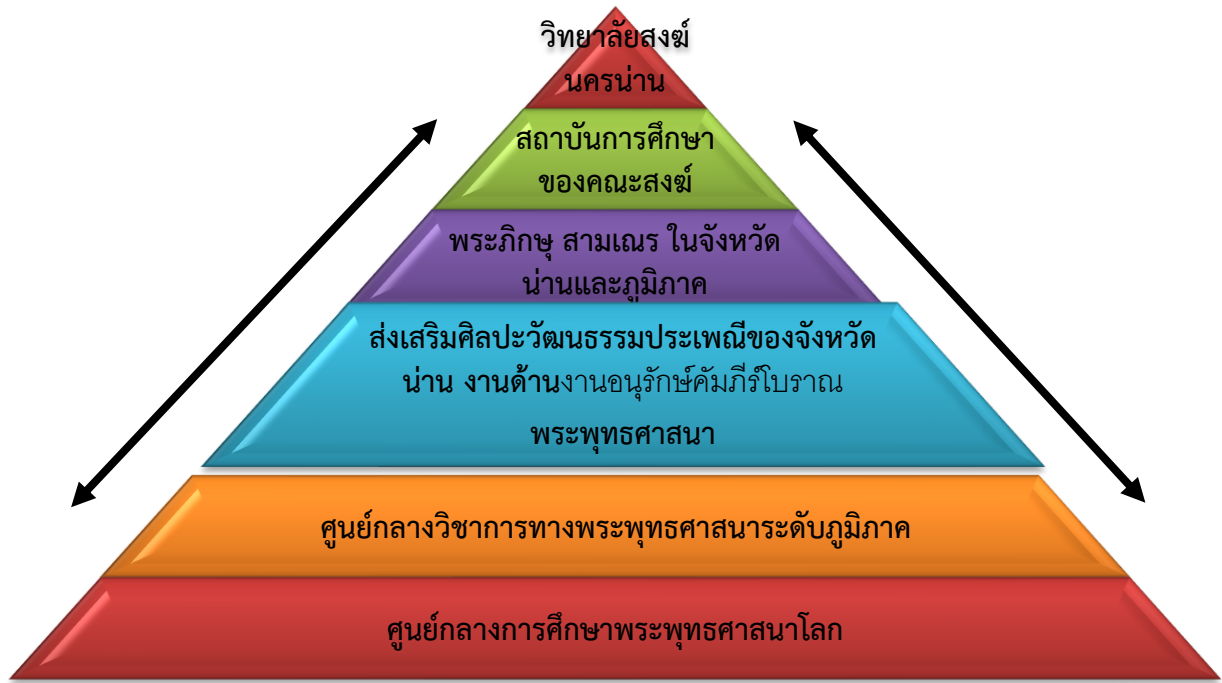
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ ที่ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป ได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี บูรณาการศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาในการจัดการสอน ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ใช้พระนามของพระองค์ท่าน ตั้งเป็นชื่อของสถาบัน อีกทั้ง จังหวัดน่านยังเป็นพื้นที่ทรงงานเป็นประจำทุกปี ซึ่งพระองค์ท่าน ได้มีพระราชดำริถึงจังหวัดน่านว่า ในปี ๒๕๕๙ ได้กำหนดแผนพัฒนา “นครน่าน : นครแห่งการศึกษาพระพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม” และในปี ๒๕๖๒ ได้กำหนดแผนพัฒนา “นครน่าน : นครพระพุทธศาสนา มรดกธรรมสู่มรดกโลก” สร้างความภาคภูมิใจแก่ประชาชนชาวจังหวัดน่าน เป็นอย่างมาก ด้วยพระราชดำริดังกล่าว ในนามวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ จึงให้การสนองงานตามพระราชดำริของพระองค์ท่าน อย่างเต็มความสามารถ ทั้งเป็นสถานที่ในการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา เป็นวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้เป็น “ศูนย์กลางวิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา และสร้างผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาสู่สังคมน่าน และระดับภูมิภาค ด้านงานอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมคัมภีร์โบราณ ระดับภูมิภาค
๒. เพื่อพัฒนาศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค ให้เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า
๓. เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูคัมภีร์โบราณในภูมิภาค ให้คงอยู่ บันทึกเป็นองค์ความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ
๔. เพื่อนำผลของการปริวรรตคัมภีร์โบราณ นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรและจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร

วิธีการดำเนินการศึกษา

กระบวนการ (Flow) แนวคิด ก่อนการดำเนินการ

กระบวนการ (Flow) แนวคิด หลังการดำเนินการ

กลยุทธ์	KPI	เป้าหมายการดำเนิน
Strategic partner เสริมสร้างเครือข่ายความ เข้มแข็ง	๕ เครือข่าย	คณะสงฆ์จังหวัดน่าน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์โบราณศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่
(Excellent center) ศูนย์รวมองค์ความรู้ทาง พระพุทธศาสนา	๕ แห่ง	ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์น่าน ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์ มจร. ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร. ศูนย์ศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภูมิภาคคุ้มแม่น้ำโขง มจร.เชียงใหม่ หอสมุดลาว สปป.ลาว
(Excellent people) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาล้านนา	๘๐ รูป/คน	ส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต ผู้ที่สนใจได้ศึกษา ประกาศนียบัตร ภาษาล้านนา จำนวน ๘๐ รูป/คน
แหล่งเรียนรู้ชุมชน	๖ แหล่งเรียนรู้	คัมภีร์ธรรมวัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน คัมภีร์ธรรมวัดดอนแก้ว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

		คัมภีร์ธรรมวัดพระเกิด อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน คัมภีร์ธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน คัมภีร์ธรรมวัดนาปัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน คัมภีร์ธรรมวัดกอก อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน
--	--	---

ระยะเวลาการดำเนินงาน

วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ – ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อความรู้

พันธกิจ/ ยุทธศาสตร์/ กระบวนการ	องค์ความรู้	ความสำคัญขององค์ความรู้ (๑-๕)					คะแนน รวม
		ความถี่ ของการใช้	มีผลต่อ ค่าใช้จ่ายหรือ กำไร	ทรัพยากร	สนับสนุน วิสัยทัศน์/พันธ กิจ	ความวิกฤติ ความรู้	
พัฒนา กระบวนการ และวัฒนธรรม การเรียนรู้	พระพุทธศาสนา และ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี	๕ (๗ ครั้ง/ปี)	๕ (๒๐๐บาท*N) N=จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรม	๕ (๕ ครั้ง/ปี)	๕ (องค์กรแห่งการ เรียนรู้วิถีพุทธ)	๓ มีเผยแพร่เป็น สาธารณะใน หน่วยงานต่าง ๆ	๒๓

การสร้าง แบ่งปัน จัดเก็บความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้

- **พัฒนาความรู้** ร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำกระบวนการงาน (Flow process) โดยการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์จังหวัดน่าน วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ วัด แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ตามเป้าหมาย และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้มาวิเคราะห์จึงจุดเด่น จุดด้อย และวางแผน ปฏิบัติงาน

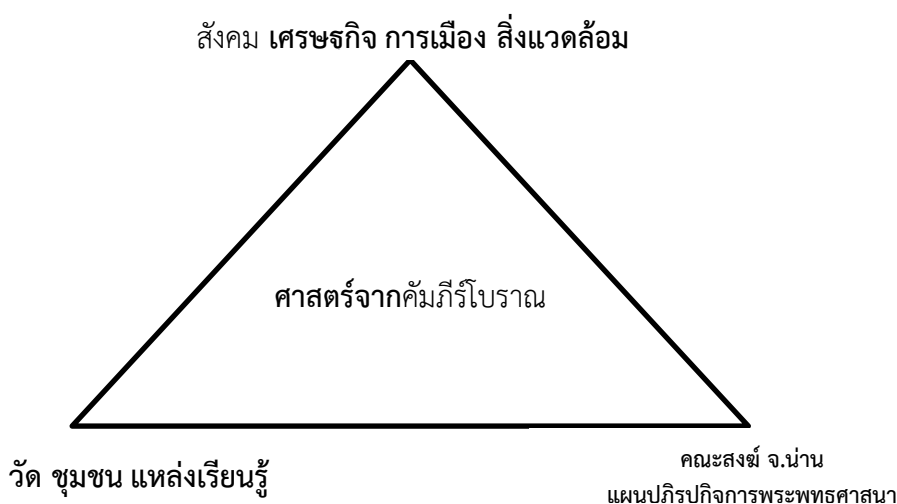
- **จัดเก็บ** ได้มีการจัดเก็บในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในเว็บไซต์ของวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ และพัฒนาระบบโปรแกรมเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดทำเป็นงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา ด้านสังคม และด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และศาสตร์ต่างๆ เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากคัมภีร์โบราณ รวมถึงนำจุดที่ต้องแก้ไขมาปรับปรุงใช้ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อไป

- **เผยแพร่ แบ่งปัน** ผ่านการจัดงานกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เว็บไซต์ วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ระบบโปรแกรมเทคโนโลยีสารสนเทศ งานสัมมนาวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ การออกรายการสถานีวิทยุ และการจัดงานสำคัญของจังหวัดน่าน และงานสำคัญในระดับชาติ ระดับนานาชาติ อันเป็นผลสู่ภาคปฏิบัติ และรับรู้ร่วมกัน ผลตอบรับเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้งาน พัฒนาศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค ให้เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า งานวิชาการและงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ต่อไป

Practices และ Lessons Learned ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing)

ก่อนเริ่มกระบวนการ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นที่รู้จักของ จังหวัดน่าน ในฐานะสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ ให้การศึกษากับพระภิกษุ สามเณร ในจังหวัดน่านต่างจังหวัด รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดน่าน จึงได้มีดำริฯ ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับภูมิภาค ให้เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า

หลังดำเนินการ จากการดำเนินการศึกษาคัมภีร์โบราณ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจภาคภาคีเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา ในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับชาติและนานาชาติ มีส่วนราชการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริม พระพุทธศาสนา วัดและชุมชนของมหาวิทยาลัยได้รับการส่งเสริมในศาสตร์ต่างๆ โดยการบูรณาการจากการเรียนการสอน เป็นประกาศนียบัตรภาษาล้านนา , ประกาศนียบัตรพุทธเกษตร , ประกาศนียบัตรแพทย์แผนไทย รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในส่วนราชการของจังหวัดในฐานะองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งวิจัยทางพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเป็นแห่งประสานงาน และสร้างบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางพระพุทธศาสนา ทั้งฝ่ายบรรพชิต และฆราวาส อีกทั้งพัฒนาพระภิกษุ ระดับวัดและผู้นำชุมชน ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ผ่านกิจกรรมอบรม สัมมนาต่างต่าง ๆ

“ปัจจัยของการพัฒนาศาสตร์จากคัมภีร์โบราณ”

วัด ชุมชน แหล่งเรียนรู้

เจ้าอาวาส ผู้มีบทบาททางพระพุทธศาสนา ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ผู้ที่สนใจและเกี่ยวข้อง

สังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม

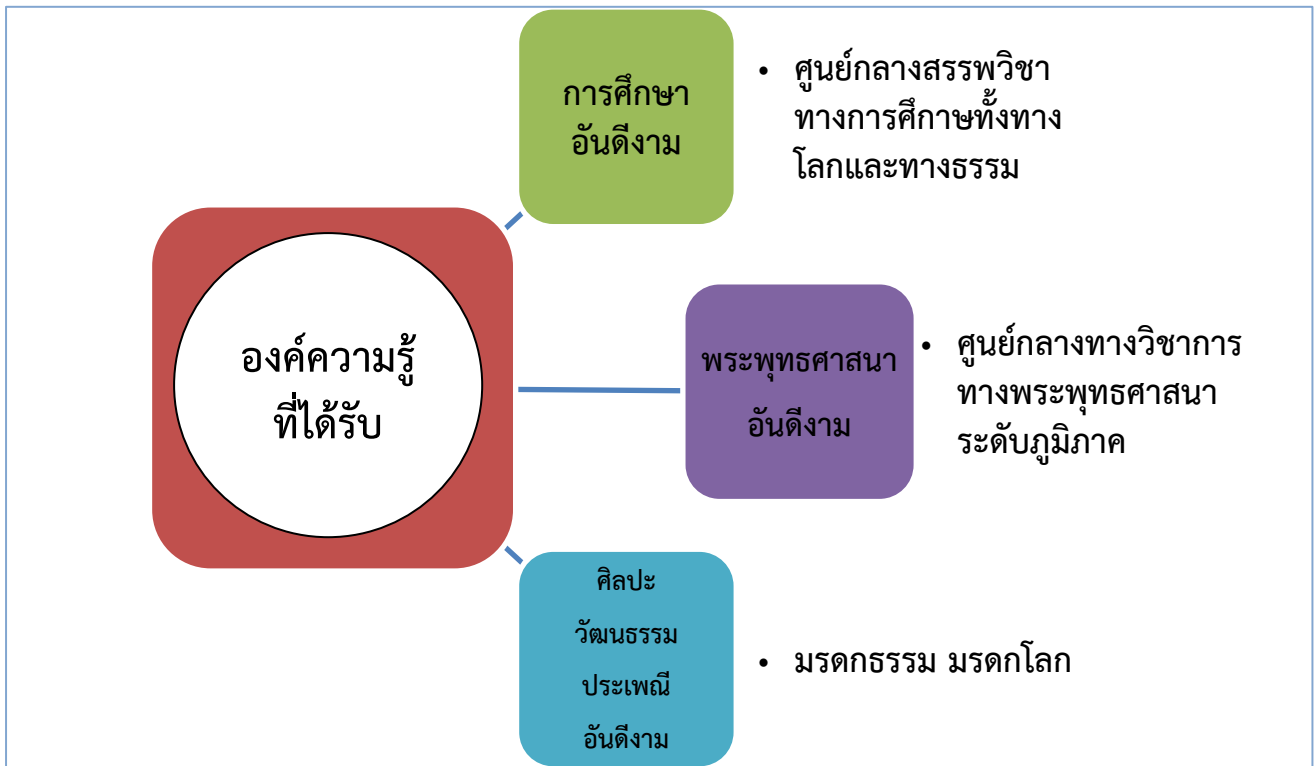
ศาสตร์จากคัมภีร์โบราณ สามารถนำมาเป็นองค์ความรู้ บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ทำให้ตอบโจทย์ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมได้

คณะสงฆ์จังหวัดน่าน แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

สร้างเครือข่ายความร่วมมือ “ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับภูมิภาค” ให้เป็นแหล่งรวบรวมศึกษา ค้นคว้า ทางการศึกษาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดน่าน

- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดดอนแก้ว อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดพระเกิด อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
- แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมวัดกอก อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

สรุปการพัฒนาปรับปรุงและผลการดำเนินการ
สรุปผลการดำเนินการ

๑. ปัญหา/ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

- การพัฒนาทรัพยากรบุคคลยังไม่เพียงพอในการดำเนินการ
- การดำเนินการอยู่ในช่วงการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ให้รวดเร็ว โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ
- สร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางภาษาล้านนา ซึ่งต้องใช้เวลาและประสบการณ์ในการเรียนรู้

๒. ผลลัพธ์ที่ได้

- ทำให้เกิด “ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค” ให้เป็นแหล่งรวบรวมคัมภีร์โบราณ ศึกษา ค้นคว้า ทางพระพุทธศาสนาและศาสตร์ต่างๆ ในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับนานาชาติ
- ได้เครือข่ายองค์กรทางการศึกษาพระพุทธศาสนา ในจังหวัดน่าน ได้แก่ บูรณาการหลักสูตรประกาศนียบัตรภาษาล้านนา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่มจังหวัดน่าน ๑๕ โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน และภาคคณะสงฆ์ มีการติดต่อประสานงานกันมากขึ้น จัดกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งสถาบันการศึกษาในจังหวัดน่านเกิดการติดต่อและประสานงานกันในด้าน

คัมภีร์โบราณ กันมากขึ้น ทำให้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาและคัมภีร์โบราณ ในจังหวัดน่าน ตื่นตัวกันมากขึ้น แต่ละวัด แต่ละอำเภอตื่นตัว เห็นความสำคัญ ที่จะสนองในด้านการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนามากขึ้น และวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ได้รับการส่งเสริม และอนุรักษ์จากประชาชนชาวบ้านผ่านเครือข่าย องค์กรด้าน องค์กรทางวัฒนธรรม จังหวัดน่าน อย่างเป็นรูปธรรม

๓. แผนการที่จะพัฒนาต่อเนื่องต่อไป

- สร้าง “ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนาระดับภูมิภาค” ให้เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า ทางการศึกษา คัมภีร์โบราณและพระพุทธศาสนา ในจังหวัดน่านระบบเครือข่ายงานด้านพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดน่าน
- ส่งเสริมให้วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานด้านการศึกษา คัมภีร์โบราณ พระพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมประเพณี ร่วมกับหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ผลการจัดการความรู้

เชิงปริมาณ

๑. มีเครือข่ายการปฏิบัติงาน การประสานงานด้านคัมภีร์โบราณ พระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ระดับชาติ ๑๕ เครือข่าย ระดับนานาชาติ ๗ เครือข่าย
๒. บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านคัมภีร์โบราณ พระพุทธศาสนา และมีความรู้ประสบการณ์ เพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้น ๘๐ รูป/คน
๓. แหล่งเรียนรู้ คัมภีร์ธรรมในจังหวัดมากขึ้น และขยายผลไปทั้งภูมิภาค ระดับชาติและระดับนานาชาติ จำนวน ๓๒ แห่ง

เชิงคุณภาพ

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ ได้รับการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการเป็นฐานการขับเคลื่อนกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในระดับชาติและระดับนานาชาติ และได้สนองงาน คณะสงฆ์ ในทุกด้าน

รายละเอียดกิจกรรม ๑ ประชุมจัดทำสร้างองค์ความรู้

- กิจกรรมประชุมให้ความรู้ความเข้าใจคณะสงฆ์ ผู้บริหาร คณะกรรมการสภาการศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
- กิจกรรมประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการ มูลนิธิ สมาคม องค์กร หน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- กิจกรรมเสวนา เปิดงานอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ : ศูนย์วิชาการทางพระพุทธศาสนา ระดับภูมิภาค
- กิจกรรมประชุมทางวิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ
- กิจกรรมการจัดทำหลักสูตรต่างๆ ที่ได้องค์ความรู้จากการปริวรรตคัมภีร์โบราณ

รายละเอียดกิจกรรม ๒ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ – สูภาคปฏิบัติ

- กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ ปริวรรตธรรมในคัมภีร์ล้านนา กับคณะสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะทำงาน
- กิจกรรมศึกษาดูงาน ปริวรรตธรรมในคัมภีร์ล้านนา ในประเทศและต่างประเทศ
- พัฒนาเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรภาษาล้านนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
- พัฒนาเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรพุทธเกษตร วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
- พัฒนาเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรแพทย์แผนไทย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
- พัฒนาเปิดโรงเรียนช่างทอผ้าจังหวัดน่าน
- พัฒนาเปิดโรงเรียนช่างไม้จังหวัดน่าน
- พัฒนาและเปิดหลักสูตรต่างๆ ที่ได้องค์ความรู้จากการปริวรรตคัมภีร์โบราณ